

i no és pas desenraonat que això sigui un NP germànic, sens dubte un *Hrodhard*; llavors hi ha, però, l'objectió que la -d- entre vocals hauria d'haver donat -z- en llengua d'oc; encara menys es pot descartar que es tracti d'aquell *rosard* de l'argot antic, usat a manera de «sobriquet» pels ramaders d'aqueixos bous. Si ve d'un NP germànic, sembla evident que això no pot ser l'origen d'un nom del llenguado; si vingüés del terme argòtic, no sols la semàntica sinó també la manca de -d- ens treuen del cap que vingui d'aquí el nom del peix. Però de més a més hi ha tota mena de raons per no poder creure que hi hagi cap relació entre el nom del peix, i aquest terme pecuari estrictament propi del Roergue.

Roba, robal, roball, robalta, V. robar

ROBAR, del ll. vg. *RAUBARE com a les principals llengües romàniques d'Occident, pres del germ. RAUBŌN 'saquejar', 'arrapar, arrabassar', 'robar amb violència'. □ 1ª doc: S. XII

En un capítol de queixes escrit en el S. XII per malvestats i depredacions de què havien estat víctimes gent de l'Alt Cardener: «En B dez Vilar --- per lo feut seu --- fo la casa de Sen Pere <d'Escales> trencada e robada e cremada», «vénen aquels sobre los hòmens de La Co<r>riç, e pignoren los hòmens e són-ne robans, per què los hòmens s'an a pagar aquel aver ---» (PPujol, *DocVgUrg*, 4.6 i 4.42).

Amb el diftong originari encara conservat, en les *Homilies* (traduït «Quid prodest --- si tota domus claudatur et unum relinquantur in ea foramen. ?»): «¿Qual proð té --- qui ben tanca sa casa o son castel, e i laxa un trauc on entran los laires e rauben lo castel e la maisó?» (5r9). Des del principi va tendir a dir-se de tota mena de depredació, violenta o no violenta: s'hi van fer distincions amb *emblar* i amb *furtar*, aquell reservat per a l'acció violenta, l'altre per a l'amagada o furtiva, però almenys a la major part del territori, *furtar* fou sempre impopular, i *robar* s'usava en lloc seu, i sovint per a tota mena de robatori.

Així G. de Cervera, el distingeix d'*emblar*, deixant aquest per a l'acció palesa i violenta: «Per pus mal tinc *raubar* / qu'enblar, e dic rasó: / c' ab manifest peccar / val més que a layró» ['furtivament, d'amagat'], *Proverbis* (793a = ed. Llabrés, 821a); en altres dels seus «Proverbis»: «diabie valon mays / que *raubador* no fa, / car no fan mal ne glay / mas a cells qui l faran; / lo *raubayre* --- / dels humils pren tot dia, / no dels forts, un terí; / diabie res no fay, / mas per dret jutgamen, / e l *raubador* desfay, / a tort, la bona gen / Mays val lops, part mesura, / que *raubador* no fan / c'us lops de nuyt s'atura, / o tuit, can lors ops han. / Lo *raubayre* no pausa / de *raubar*, nuyt ne jorn, / ans l'és estranya causa / can ve, qu' adés no y torn», «Volp són li *raubador*, / car d'Erodes dix Déus / volp: quon és prendedor / dels altruyes e dels seus» (776ss, 795a = Ll., 804ss, 823).

En lloc d'aquesta grafia *au* arcaica o provençalada, la normal catalana amb *o*, que ja hem constatat en el

doc. del S. XII, és ben aviat general: «nec *robet* nec *robati* faciat aliquem hominem» 'assaltar, atracar' en doc. ross. mig-llatí, de 1228, i després molts altres, més sovint amb aquest sentit o el de 'saquejar' en molts docs. dels Ss. XIII-XIV, en l'*InvLC*. 'Saquejar' és també el matís en un doc. de Perpinyà de c. 1306, on *raubades* s'aparia amb *envilanides* (Finke, *Acta Ar.* III, 155); i a les *VidesR*: «Venc en Alexandria, e quant la ac tota *raubada* ---», f° 157r1 (n. 126; també *raubar* ib., f° 11). Per on veiem que en el Ross. (més veí a la llengua d'oc), la clausura definitiva de *au* com a *o* va tardar un poc més a consumir-se. possiblement hem d'entendre *ou* o *oç* sota aqueixes grafies en *au* car posteriorment, fins en el Ross, la *o* està generalitzada pertot. no sols avui, sinó ja en tots els docs. des de c. 1320 50.

Amb *o*, en efecte, apareix en Llull i en tots els nostres escriptors importants des de llavors: «*robati* est, e tolt t'ã hom tot ço que portaves», *Blanq* (NCL I, 228 2; *Merav.*, NCL IV, 218.4 etc.). Detallant les diverses aplicacions. «*robar* salteiant: grassari; *robar* axí, ab armes: compilarí; *r*. lo public: peculari; *r* lo sagrat ---, *r*. a sacomano ---; *r*, los enemics: predati; *r*, los ladres: latrocinarí», Busa-N. 1507.

Fins avui d'ús general a tot el domini lingüístic, i amb *o*, fins a l'extrem Oest i dels Pirineus: *robá* Tor de Vall Ferrera (1932), Fraga (BDC IV, 43) *Robar* el cos modisme útil amb el valor del fr. *se dérober*, anglès *to steal away*, *to get away*, al. *sich stehlen*, cast. *hurtarle el cuerpo a*: «anàvem a salt de mata, *robant* de continu el *cos* a les columnes, o escopetejant-les si a mà venia», MrnVayreda (*Carlínada* v, p. 71).

Es un mot comú a les principals llengües romàniques d'Occident: port. *roubar*, cast. *robar*, oc *raubar*, fr. ant. *rober* (i avui encara *dérober* 'furtar, afanar'), it. *rubare*, la *u* del qual és el resultat regular del diftong *au* originari, en síl·laba pretònica. Només sembla haver restat estrany fonamentalment al sard, on ha mantingut tot el seu vigor i amplitud semàntica *furere* fins avui dia, per més que *robadore* i *robària* figuren ja en els Estatuts de Castellsardo, logud. S. XIV, però deuen ser-hi catalanismes primerencs (o genovesimes). Com que en totes les llengües apareix des dels orígens, hem de creure que ja pertangué als manlleus rebuts pel llatí vulgar del germànic occidental comú, per mà dels mercenaris germànics de l'Imperi romà, període en què Romania i Sardenya ja havien quedat isolades lingüísticament. En efecte, és un mot comú dins el germànic, a totes les llengües occidentals i escandinaves: a-al. ant. *robōn*, al. *rauben*, b-al. ant. *rōbon*, ags. *rǣfsan*, angl. *reave*, esc. ant. *raufa* 'saquejar', 'arrabassar, arrapar'; cf. Braune, *ZRPb* XXII, 197ss; Gamillscheg. *Rom. Germ*

DERIV: *Robador* [*raub-*, G. de Cervera, supra]; «un cavaller era hom *robador*, mal, luxuriós e homayer», Llull (*Merav.*, NCL IV, 202), «ladres e *robadors* públics de camins», doc. ross. de 1369 (*InvLC*, que el cita també en el *Tuglat* etc., i el *DAG*. en el seu recull d'*Eximplis*); *robare* o *raubare* (G. de Cervera, JMarc, pròpiament no foren més que el cas subjecte de *roba-*